

اهمیت اینترنت در توسعه روستایی و کشاورزی

تحقیق: علی اکبر نجفی کانی

(کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی)

مقدمه

اینترنت از جمله فن‌آوریهای جدیدی است که در چارچوب رهیافت ارتباط توسعه‌ای می‌تواند روند توسعه کشورهای در حال توسعه را تسریع نماید. تاریخ این کشورها گواه براین مدعاست که انتقال فن‌آوری بدون انطباق آن با شرایط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی کشور میزبان، به مثابه برهم زدن نظم داخلی و تعادل آنها و نهایتاً سوق دادن آنها به سمت کشوری نامتعادل است که بخشهای مختلف آن زیرسیستم از یک فراسیستم ملی نیستند. لذا به‌کارگیری و توسعه خدمات اینترنت در این کشورها نیازمند دقت، تخصص و مطالعه است تا ضمن در نظر گرفتن شرایط عمومی کشور میزبان و وقفه‌های تأثیرگذاری این فن‌آوری جدید، فرآیند علمی سازگاری و انطباق و نیز زمینه‌سازی در مورد آن صورت گیرد تا نهایتاً جامعه از منافع آن بهره‌مند شود و هدایت آن را برعهده گیرد.

استفاده از اینترنت در کشورهای در حال توسعه در سالهای اخیر به سرعت رویه گسترش است، به طوری که این بسط و توسعه بیشتر یک پدیده شهری است و هنوز هم غالب جوامع روستایی نمی‌توانند از خدمات موجود در جوامع شهری همجواریشان به خوبی استفاده کنند. از این رو سازمانهای ذیربط مثل فائو (سازمان خواروبار کشاورزی ملل متحد) باید در جهت تأمین نیازهای جوامع روستایی و کشاورزی، توسعه و گسترش اینترنت را رهبری کنند و راهبرد همه‌جانبه و فراگیر سازمان خواروبار کشاورزی باید:

- زمینه‌ساز سیاست‌گذاری و هماهنگی منطقه‌ای راهبرد اینترنت در خدمت عمران روستایی باشد.
- کاربران کشورهای در حال توسعه را با خدمات اطلاع‌رسانی مناسب و موجود در اینترنت و سازمان فائو آشنا سازد.
- از کاربردهای نوآورانه اینترنت و خدمات اطلاع‌رسانی برای عمران روستایی حمایت کند.

۱ - ظهور اینترنت

اینترنت در سال ۱۹۶۳ توسط لاری روبرت و با تأمین اعتبار دپارتمان دفاع ایالات متحده آمریکا طراحی شد. امروزه اینترنت یک شبکه مردمی است. هر کسی که تجهیزات کامپیوتری لازم و یک خط تلفن داشته باشد می‌تواند به آن متصل شود و از طریق آن با دیگران ارتباط برقرار کند، اطلاعاتی را دریافت کند و با آن به جستجو بپردازد. برخلاف رسانه‌های دیگری مثل رادیو و تلویزیون، کاربران این رسانه می‌توانند خود تولید کننده و توزیع کننده اطلاعات باشند.

۲ - توسعه روستایی

به رغم نوشته‌های فراوانی که درباره توسعه روستایی وجود دارد، هنوز تعریف و طیف توسعه روستایی با دقت و وضوح کامل نشده است. ولی تعاریف متفاوتی در این زمینه وجود دارد که همه آنها مکمل یکدیگر هستند. براساس مقاله‌ای که در بانک جهانی در سال ۱۹۷۵ تحت عنوان "خط مشی توسعه روستایی" منتشر شده است توسعه روستایی و اهبردی است جهت بهبود زندگی اجتماعی و اقتصادی روستائیان فقیر و چون هدف از توسعه روستایی کاهش فقر است باید افزایش تولید و قدرت تولیدی را به دنبال داشته باشد. شایان ذکر است که آلبرت واترسون توسعه و عمران روستایی را یک فعالیت چندبخشی مرکب می‌داند که شامل توسعه کشاورزی و توسعه تسهیلات اجتماعی برای هر فرد روستایی می‌باشد.

بطورکلی می‌توان گفت که توسعه روستایی یعنی:

- تکامل دانش و تعالی شخصیت اعضای جوامع روستایی؛
- رشد معلومات عمومی روستائیان در ابراز عقیده و اظهارنظر پیرامون سرنوشت خود و جامعه خویش؛
- رشد اندیشه‌های سازنده در خودیاری و همیاری اعضای جوامع روستایی؛
- بهره‌برداری بهینه از منابع موجود و عوامل در دسترس مولدان جامعه روستایی؛
- بلوغ فکری روستائیان در شناخت و حل مسائل مربوط به خود و اجتماع خود؛

و سرانجام توسعه روستایی یعنی بلوغ اندیشه‌ها و تلاش پیگیر و اقدام مصممانه روستائیان برای بهسازی جامعه خویش از طریق خودآموزش، خودیاری و همیاری. شایان ذکر است که یادگیری و به کارگیری اینترنت در راستای اهداف فوق‌الذکر دارای اهمیت بسیار زیادی است و رشد و عمران روستایی را تسهیل می‌نماید.

۳ - توسعه پایدار کشاورزی

در استراتژی کشاورزی چهار هدف بسیار مهم وجود دارد که در ذیل به ساده‌ترین صورت می‌توان آن را بیان نمود.

۱- تولید حداکثر محصول در واحد سطح

۲- عملکرد با حداکثر سود

۳- حداقل رسانیدن بی‌ثباتی سال به سال در تولید

۴- عملکرد به صورتی که مانع از تباهی درازمدت ظرفیت تولیدی سیستم کشاورزی شود.

گفتنی است که کشاورزی پایدار آن است که کلیه جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی و اکولوژیکی را دربرداشته باشد. به عبارت دیگر کشاورزی زمانی پایدار خواهد بود که:

- از نظر فنی امکان‌پذیر باشد؛

- از نظر سیاسی مناسب باشد؛

- از نظر مدیریتی قابل اجرا باشد؛

- از نظر محیطی سازگار باشد.

از نظر فنی کشاورزی پایدار به نظامی اطلاق می‌شود که در طول یک دوره معین جریان نهاده‌های آن افزایش پیدا نکند و راندمان آن کاهش نیابد. در نظامهای کشاورزی پایدار تنها هدف، کاهش مصرف برخی از نهاده‌های کشاورزی مثل سموم و کودهای شیمیایی نیست، بلکه هدف به کارگیری روشهایی است که باعث حفاظت و اصلاح خاک شده و با افزایش تنوع زیستی کشاورزی (Agrabiodiversity) و حفظ تعادل بیولوژیکی و جایگزین کردن نهاده‌های خارجی با نهاده‌های داخلی ثبات و پایداری را حفظ کند و علاوه بر حفظ و سلامت محیط، سلامت جوامع انسانی وابسته به آن را نیز تأمین کند. حال با توجه به اینکه توسعه پایدار روستایی و کشاورزی بسیار حائزاهمیت است، نگارنده به تشریح کاربرد اینترنت در حمایت از توسعه روستایی و کشاورزی می‌پردازد.

۴ - استفاده از اینترنت در زمینه توسعه پایدار روستایی و کشاورزی

اینترنت در پشتیبانی و حمایت از توسعه کشاورزی و روستایی دارای پنج کاربرد است که به قرار ذیل است:

- توسعه اقتصادی مولدان کشاورزی

- عمران اجتماعی

- تحقیق و آموزش

- توسعه فعالیت‌های اقتصادی

- گسترش شبکه‌های رسانه‌ای

۴-۱- کاربرد اینترنت در توسعه اقتصادی مولدان کشاورزی

تغییرات اقتصادی بازارهای جهانی در دهه‌های گذشته، منجر به تغییرات چشمگیری در روند فعالیت مولدان کوچک شده است. آنها باید وضعیت بازار جهانی را درک کنند تا بتوانند درباره زمان‌بندی، بازاریابی و

نتیجه‌گیری

پیشگامان استفاده از اینترنت در کشورهای درحال توسعه نشان داده‌اند که می‌توانند به توسعه خدمات محلی بسیار کارآمد و ایجاد دانش بومی و مناسب در این زمینه کمک کنند. اما به هر حال بدون حمایت نهادهای توسعه‌های همواره این خطر وجود دارد که چنین تلاش‌هایی هرگز نتوانند نیازهای مردم را در نواحی روستایی مرتفع سازد.

با توجه به رسالت فائو در پیشبرد زندگی جمعیت‌های روستایی و تشویق توسعه پایدار کشاورزی ارائه تضمین و حصول اطمینان از اینکه منافع اینترنت و فن‌آوری‌های ارتباطی و اطلاع‌رسانی به جیب روستائیان و کشاورزان وارد شود، وظیفه‌های خطیری و مهم برای این سازمان است. امروز زمان و فرصت حمایت از نظام‌های ارتباطی و دانش مربوط به اینترنت فرا رسیده است. هم اکنون مادر یک روستای جهانی زندگی می‌کنیم که دو دسته مطلعان و بی‌خبران در آن از هم متمایزند. به طوری که با فن‌آوری‌های جدیدی که در اختیار داریم می‌توانیم این وضعیت را تغییر دهیم. پذیرش چنین راهبردی و تلاش برای معرفی اینترنت به جوامع کشاورزی و روستایی در کشورهای درحال توسعه به روستائیان کمک می‌کند که به درستی با چالش‌های جدید و بی‌سابقه ناشی از تغییرات اقتصادی جهان، دگرگونی‌های سیاسی، فشارهای جمعیتی و یا تخریب محیط‌زیست به مقابله برخیزند. برای رویارویی با این چالش‌ها و اتخاذ تصمیمات حیاتی همه اقشار مردم به ویژه آنهایی که از امنیت غذایی بی‌بهره‌اند و نیز سازمان‌هایی که به آنها خدمت می‌کنند باید به اطلاعات کلیدی دسترسی داشته باشند و بتوانند با دیگران ارتباط برقرار کنند. بنابراین به کارگیری شبکه جهانی اینترنت برای عمران روستایی امری بسیار ضروری است. □

منابع و مآخذ

- ۱- آسایش، حسین، کارگاه برنامه‌ریزی روستایی، انتشارات دانشگاه پیام نور، سال ۱۳۷۴، ص ۱۰.
 - ۲- ریچاردسون، دن، اینترنت و عمران روستایی، ماهنامه علمی توسعه روستایی و ترویج کشاورزی، مترجم: مهرداد اطروش، ص ۹۳-۹۲.
 - ۳- کنت، فرات، مبانی محیط‌زیست، مترجم: عبدالحسین وهاب‌زاده، انتشارات جهاد دانشگاهی، سال ۱۳۷۴، ص ۲۸۳.
 - ۴- کوچکی، عوض، کشاورزی پایدار بینش یا روش، فصلنامه علمی پژوهشی اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۲۰، سال ۱۳۷۶، ص ۶۱.
 - ۵- نجفی‌کانی، علی‌اکبر، قابلیت‌های کشاورزی و اثرات آن در توسعه اقتصادی - اجتماعی روستا نمونه موردی (روستا‌های شهرستان بابل)، دانشگاه تهران، سال ۱۳۷۷، ص ۱۰۳.
- 6 - George H. Axinn and Sudnakar "modernizing world agriculture". London. 1972. p.195.

مولدان کشاورزان روستایی بدون کامپیوتر و خط تلفن می‌توانند از اینترنت منتفع شوند، چرا که کارکنان مرکز اطلاع‌رسانی محل به آسانی می‌توانند اطلاعات مربوط به قیمت‌های بازار را به محل کار کشاورزان پست کند و یا از طریق ایستگاه‌های رادیویی محلی، روزنامه، شبکه ارتباط بین فردی، آگهی نامه و پوستر مردم را آگاه سازند.

۴-۲- کاربرد اینترنت در عمران اجتماعی

اگر فن‌آوری‌های ارتباطی پیشرفته به‌طور نظام‌داری به کار گرفته شوند و با شرایط نواحی روستایی کشورهای در حال توسعه سازگار شوند، قدر مسلم در افزایش مشارکت، انتشار اطلاعات و تقسیم دانش و مهارت‌ها و نیز برنامه‌های ارتباط روستایی کاربرد چشمگیری خواهند داشت. ایجاد چارچوب‌های سازمانی جدید که دربرگیرنده همه افراد ذینفع باشد، به تلاش‌های هزینه‌اثر بخش و پایدار می‌انجامد.

۴-۳- کاربرد اینترنت در تحقیق و آموزش

اینترنت در تقویت روابط پژوهش و یادگیری بین محققان، دانشگاهیان، دانش‌آموزان سراسر جهان توان بالقوه‌ای دارد. نمایندگی‌های توسعه‌ای نظیر فائو در رسمیت بخشیدن و ارائه دیپلم به کسانی که در برنامه‌های خاص یادگیری الکترونیکی از طریق اینترنت شرکت می‌کنند نقش مهمی رابه عهده دارد. برای مثال دپارتمان توسعه پایدار فائو برنامه‌های توسعه برنامه‌ریزان آموزش دارد که موضوع آن ارتباط توسعه‌ای و آموزش مردمان می‌باشد. مواد و فرآیندهایی که در این پروژه‌ها تولید می‌شود برای آموزش از راه دور از طریق اینترنت سازگار می‌شوند.

۴-۴- کاربرد اینترنت در توسعه فعالیتهای اقتصادی

تجار بخش خصوصی خرد و کلان از اینترنت برای دستیابی به بازارهای جدید جهانی کردن محصولات و خدمات خویش و دستیابی به اطلاعات سرنوشت سازمانی و تجاری استفاده می‌کنند. بخش جهانگردی و توریسم از کاربرد اینترنت برای پخش آگهی درباره برنامه و خدمات مسافرتی و برنامه‌های ویژه خود در روزهای تعطیل آگاه است.

۴-۵- کاربرد اینترنت در توسعه شبکه‌های رسانه‌ای

ظهور رسانه‌های جدید در کشورهای در حال توسعه از اولین تبعات گسترش اینترنت در این کشورها است. به عنوان مثال در زیمبابوه، روزنامه‌های کشور در اینترنت نیز منتشر می‌شود. (<http://www.Xamnet.zm>) و در اختیار همه افراد علاقه‌مندی که در خارج از کشور زیمبابوه زندگی می‌کنند قرار می‌گیرند. علاوه بر این افراد می‌توانند با استفاده از پست الکترونیکی با همدیگر به بحث و تبادل نظر درباره